

narració i també es podria entendre com un assaig sobre què considero que és l'escriptura. M'atreveria a dir que més que un atac, és una paròdia de l'autoficció. El llibre és una defensa de la creació. Al final, sembla que només es pugui fer novel·la a partir d'un jo, i crec que no, rotundament. Què hi ha més lliure que el jo creador, que escriu en llibertat, sense haver-ho de fer sobre la seva pròpia vida?" A més, cal dir que la seva veu torrencial, vibrant i trepidant que fa present en el conjunt de la seva obra també el porta a convertir la traducció poètica en una festa, tal com va passar amb *Fulles d'herba* de Walt Whitman i la traducció tot just acabada de sortir d'*El preludi* de Wordsworth.

La Irene Solà, nascuda a Malla l'any 1990, és llicenciada en Belles Arts a la Universitat de Barcelona i té un Màster de Literatura, Cinema i Cultura Visual per la Universitat de Sussex. El seu llibre de poemes *Bèstia* va sortir l'any 2012 i va rebre el premi Amadeu Oller. Amb la seva primera novel·la, *Els dics*, va guanyar el premi Documenta l'any 2017, que va ser publicat a L'Altra editorial. La seva obra s'ha exposat i llegit al CCCB, a la Whitechapel Gallery, al Jerwood Arts Centre de Londres, al Bòlit de Girona, a ACVIC, a la Galeria José de la Fuente de Santander, al Festival Internacional de Poesia de Sant Cugat, al Festival de Poesia de Sitges, etc. Ha rebut diverses beques que li han permès anar a treballar fora i ha estat escriptora resident en diversos llocs, entre ells, darrerament, en el programa de Writers Art Omi-Ledig House de Nova York. El 2019 va guanyar el premi Llibres Anagrama de novel·la per *Canto jo i la muntanya balla*. Parlant d'*Els dics*, la primera novel·la, va explicar en una entrevista que la seva manera d'entendre i de practicar l'escriptura és com una investigació al voltant de la narrativa, el que en anglès en diuen *storytelling*. Va dir: "Volia explicar moltes històries i volia pensar sobre com s'escriuen les històries, el poder que té qui les escriu per damunt d'allò que és explicat, a qui pertanyen les històries, d'on surten. Volia entrar pels llocs i explicar coses que només es poden explicar des de la literatura, com un conte que està escrit des de la perspectiva d'una vaca a *Els dics*. Jo vinc del món de l'art, vaig estudiar Belles Arts i tinc una pràctica artística que, de fet, s'interessa per coses molt semblants. De vegades aquests *inputs* prenen la forma d'una peça d'art i d'altres són un projecte híbrid entre la literatura i l'art. M'interessen molt les maneres de plantejar projectes d'art contemporani i crec que *Els dics* ha begut bastant d'aquí. Plantejar dubtes, interessos, investigar molt, produir molt material, trobar tots els camins des d'una petita idea, una petita espurna, i després netejar, tallar i convertir-ho en una cosa rodona i acabada."

Aquests tres escriptors, que a més són molt joves, tenen tota una experiència d'escriptura vinculada a diferents gèneres entre els quals la poesia és fonamental. Per això la primera pregunta que els faig és: Quina és la relació que manteniu amb la poesia i quins són els vostres referents poètics?

EVA BALTASAR: Jo intento viure poèticament, és a dir, posar el cor a tot allò que faig. Per mi la poesia té molt de treballar el llenguatge, que és una cosa que m'estimo, i intento fer el mateix amb tot el que faig. Així doncs la poesia no es redueix al fet d'escriure, sinó al fet de viure. Com et relaciones, no només amb la gent que t'envolta sinó també amb els paisatges, amb les ciutats, amb les idees, amb altres llibres... Per tant és una relació que dura des que em llevo fins que me'n vaig a dormir. I quan dormo, l'inconscient és molt potent, fa molta més poesia i molt més bona que la que soc capaç de fer jo amb les meves mans. Pel que fa als referents, vaig començar llegint Miquel Martí i Pol i Maria Mercè Marçal. Després vaig descobrir Sylvia Plath, Anne Sexton, un australià que es diu [Les] Murray... Tinc referents molt repartits al món. I la Rodoreda, que ella ho fa tot. En un llibre de la Rodoreda tens prosa, tens poesia, tens filosofia, tens assaig polític, tens tot el que vulguis i més. També m'agrada l'Agatha Christie, que l'he llegida molt des d'adolescent. Aquesta fixació per la mort i per maneres de morir, per maneres de matar, és una cosa que és molt recurrent en mi i crec que em ve d'allà. I després també m'han interessat molt els grans escriptors nord-americans de meitat del segle passat. Llegeixo de tot i no només literatura, segurament he llegit molta més filosofia que literatura. Llegeixo molt assaig científic, d'espiritualitat... Moltes coses i molt variades. I és clar, fa molts anys que llegeixo.

MC: És a dir que està clar que, per escriure, primer s'ha de llegir.

EB: Sí, crec que sí. De fet ara és l'època que estic llegint menys de tota la meua vida. Quan tenia dotze anys em llevava amb el llibre, anava a dormir amb el llibre, anava al lavabo amb el llibre. Si anava amb la meua família al restaurant, anava amb el llibre. Tal com diu el Sala Martín, si vols tenir èxit o reeixir en algun aspecte professional, dedica-hi deu mil hores. Jo als divuit anys ja en tenia vint mil, d'hores de lectura. I a més, escriure i llegir no són coses separades. Quan tu estàs llegint estàs reescriuint l'obra i quan estàs escrivint t'estàs llegint, a la vegada que tens al cap la resta de lectures del teu bagatge. Per tant, no són fets separats.

JAUME C. PONS ALORDA: Estic d'acord amb moltes de les coses que ha dit l'Eva. Jo entenc la poesia com una forma de vida. En Vinyoli precisament va dir que entre escriure poesia i viure hi ha una bella possibilitat que és viure poèticament. Per tant, més que escriure, la poesia jo crec que es viu. I aplicat també al camp de la creativitat, hi ha dos referents per mi com són Blai Bonet i Joan Brossa, que explicaven que ells sempre fan poesia. La poesia en vers és poesia lírica, la poesia en prosa és poesia èpica i la poesia en teatre és poesia dramàtica. Per la qual cosa sempre estem parlant de poesia. A més a més, l'art visual és poesia visual. I estic molt d'acord amb Ana Blandiana,

«A la meva obra, els màxims referents són els escriptors de la generació dels setanta en llengua catalana. En llegir Maria Mercè Marçal, em va fascinar veure que la poesia també pot ser un joc. Eren gent que experimentaven i unien l'avantguarda amb la tradició.» J.C. Pons Alorda

que és una meravellosa escriptora romanesa, que diu que ella va començar a escriure narrativa per eixamplar el regne de la poesia. És una frase que m'encanta, jo m'atreviria a dir que si vaig començar a fer contes i novel·les era per eixamplar el rang d'acció de la poesia. Per tant, pel que fa als referents em passa com a l'Eva: moltíssimes lectures. Com a professor d'escriptura creativa que soc a l'Ateneu Barcelonès, el primer que dic als meus alumnes és que han de llegir i que a partir d'això es pot escriure.

Jo vaig estudiar Filologia Anglesa a la Universitat de les Illes Balears, cosa que m'omple d'orgull perquè la carrera allà era tan difícil que molta gent anava a Barcelona a acabar-la. I després vaig fer un Màster de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada a la Universitat Autònoma de Barcelona i ja em vaig quedar allà. Va ser l'època que em vaig especialitzar en literatura i narratologia. Va ser una passió que vaig descobrir a partir d'una professora nord-americana que vaig tenir, i a partir d'aquí em vaig dir que tot allò m'agradava molt. Per tant, entenc la literatura com una construcció.

I ja per anar acabant, diré que, per a *Ciutat de Mal* concretament però també per a la meva obra en general, els màxims referents són de la generació dels anys setanta en llengua catalana. Són noms que la gran majoria no són coneguts, però després n'hi ha d'altres que sobresurten, com Maria Mercè Marçal. A mi em va fascinar llegir-la, va ser molt important per mi per veure que la poesia, a part de ser una cosa molt profunda, també pot ser un joc, una barreja d'estils. Per exemple, a *Cau de lluna* es nota molt perquè ara fa un sonet, ara fa una sextina, ara fa un haiku, ara fa poesia en prosa... A mi això em va fascinar, com en un únic llibre és capaç d'aglutinar tot això. És un tret característic de la generació dels anys setanta perquè experimentaven molt, perquè provaven diferents registres, diferents textos, diferents maneres d'escriure, i al mateix temps unien l'avantguarda, que no havíem tengut per culpa de la dictadura franquista,

amb la tradició. En un mateix poema hi havia una referència a Ausiàs March, però també al Cabaret Voltaire. I això és fantàstic, aquest esperit és el que he volgut ficar a *Ciutat de Mal*. I el gran crit que faria, amb Ester Xargay i Lluís Calvo, és que tot és poesia.

IRENE SOLÀ: No discutirem, perquè penso que estem en una pàgina semblant. La poesia per a mi és moltes coses, però potser podria començar dient que és el principi. És el començament, és el fet d'obrir portes, el fet de veure davant teu la infinitud de possibilitats de la paraula i la mal-leabilitat que les paraules i les idees permeten. Totes aquestes portes, tots aquests camins d'investigació i de joc es poden realitzar amb una cosa tan de cada dia i tan de tots com són les paraules. A mi m'interessen molt dues coses. M'interessen molt, quan treballo, les imatges i les idees. La poesia és exactament això, o se serveix exactament d'això per construir imatges i per desenvolupar idees. Amb aquestes imatges i amb aquestes idees es pot anar a llocs, a llocs mentals i a llocs sensorials. La poesia és aquest dir: ostres, el camí creatiu que permet la poesia o que permeten les paraules m'interessa.

En l'àmbit dels referents, en tinc molts, ja n'anirem parlant, però a mi m'agrada molt quan les caixes desapareixen. Quan allò que és poesia, o allò que és art contemporani, o allò que és narrativa es difuminen i fan incursions d'una banda a l'altra. Però, parlant de noms concrets, he de dir que de molt joveneta ja llegia Ferrater en els llibres de color crema de la Caixa que corrien per casa. També hem de parlar de la Rodoreda, de Víctor Català, després d'Anne Sexton, de Sylvia Plath. Llavors m'enamoro molt de Panero, m'enamoro molt de Lorca.

I quan me'n vaig a viure a Anglaterra descobreixo una manera força diferent de fer poesia amb noms grossos, com podria ser William Carlos Williams, però també amb noms més petits i de gent que està fent coses ara mateix, i moltes dones. La Penny Goring, per exemple, que és una senyora una mica més gran, fabulosa i fantàstica, una dona que canta mentre recita. Jo l'he vista recitar acompanyada de gent que fa més rap que no pas poesia. La Penny Goring és una senyora que calculo que deu tenir uns seixanta-cinc anys [és del 1962], que canta i fa uns poemes tan bèsties, tan brutals, i els canta d'una manera tan lliure i despreocupada que tothom que la veu es queda amb la boca oberta. Cal dir que també és artista. I després també vaig conèixer tota una legió de dones joves, de la meva edat. Totes aquestes coses es barregen.

MC: Bé, com podeu veure, amb aquesta pregunta m'han destruït la següent que tenia preparada, que era què us ha empès a fer un pas de la poesia a la narrativa. Però pel que han dit tots tres, aquest pas no s'ha fet perquè és una cosa absolutament barrejada. De tota manera, per no fer-me quedar malament, quan va ser que vàreu fer el pas cap a la narrativa? Perquè tots tres heu començat amb poesia.

Jaume C. Pons Alorda, Irene Solà i Eva Baltasar conversen amb Mita Casacuberta. Fotografia: Casa de Cultura de la Diputació de Girona

EB: Jo no tenia intenció de fer-lo, no en tenia ni idea que el faria. Era molt feliç escrivint poesia, fins que un dia vaig tenir problemes existencials i vaig anar a la psicòloga. Vaig estar una hora xerrant, explicant la meua infància, i em va dir que estava molt desestructurada i que em veia molt malament. El primer que havia de fer era anar a casa i en quatre pàgines escriure la meua biografia i estructurar-me. Després dur-li a ella que ho llegiria i es faria una idea de qui era jo. Vaig anar a casa una mica espantada, però era avorridíssim explicar la meua pròpia vida. Me la sabia tant, que vaig començar a introduir variacions amb la voluntat d'entregar-li una mentida a la psicòloga. La lectura es feia molt més interessant i va aparèixer la veu de *Permagel*. El que vaig decidir va ser no entregar-li allò a la psicòloga. No ho havia pogut acabar només en quatre planes. Li vaig dir que ho sentia però que no hi aniria més. I no hi he tornat. El que vaig fer va ser decidir veure on em portava aquella veu que no era poètica ni era narrativa, era només una veu. I va acabar sortint a raig una cosa que semblava una novel·la. Però jo vaig dir ostres, això és molt brut. Tampoc tenia intenció que ho llegís ningú, però vaig pensar que aquelles lletres que havien sortit de mi les havia de treballar poèticament, ho havia de polir.

I això és el que vaig estar fent amb la novel·la. Moltes vegades pregunten com és el salt de la poesia a la narrativa, però no és un salt, és una confluència de dos

gèneres que es diuen així però que en realitat és una confluència de dos fets literaris que es troben, es besen i s'estimen. Per mi *Permagel* no és narrativa ni poesia, és un llibre, no és res més. Treballo la paraula, però per mi ho és tot. Jo no deixo de treballar la poesia, és més, soc jo la que hi surto guanyant com a escriptora perquè un poemari en pocs mesos ja el tinc acabat, se m'esgota. I, a més a més, parlo sempre jo. Faig una poesia molt intimista, és l'ego. És com una bombolla que acaba fent olor de tancat i que necessita obrir-se. El fet de crear un personatge m'ajuda molt perquè sense deixar de treballar la poesia, sense deixar de dir tot allò que vull dir, tot allò que em vull treure de sobre i vull expressar, aquesta distància que estableixo amb el personatge fa que corri l'aire i és molt sanador. A més, és un projecte que t'aparta tot un any. És un any de llevar-te enamorada, i això és fantàstic. La protagonista és com la meua segona dona i és molt gratificant.

MC: Només un any?

EB: Amb *Boulder* he trigat menys, depèn. Va com va. Hi ha el treball d'escriptura, després hi ha el treball d'edició... Tinc la sort de treballar amb la Maria Bohigas com a editora. Aquest és un treball del qual també estic enamorada, com si fos la tercera dona. És una feina molt bonica, una altra manera de treballar poèticament un text. I fa que s'allargui el projecte un altre any.

«La felicitat de l'escriptura: hi ha vegades que es diu que escriure fa patir, hi ha qui escriu amb patiment. Una de les coses que us uneix a tots tres és que no patiu escrivint. La manera com escriviu, la vostra relació amb l'escriptura, és vital, absolutament vital.»
Mita Casacuberta

MC: La felicitat de l'escriptura: és una cosa que volia comentar en general, perquè hi ha vegades que es diu que escriure fa patir, hi ha gent que escriu amb patiment. Una de les coses que us uneix a tots tres és que no patiu escrivint, ans el contrari. La manera com escriviu, la vostra relació amb l'escriptura, la manera com en parreu... És vital, absolutament vital.

EB: Jo escric perquè m'ho passo bé, si hagués de patir no ho faria. Visc per passar-m'ho bé, intento fer les coses que m'agraden i que em fan gaudir. Si no, no ho faria, i menys per voluntat pròpia.

JPA: De fet, a mi m'alegra molt que sigui d'aquesta manera. No sé si és un tret generacional, en el sentit que potser les generacions anteriors parlen més d'aquest dramatisme. També voldria dir que no s'ha de ridiculitzar aquesta opció perquè hi ha gent que pateix molt, però jo no ho compartesc. Cadascú pot experimentar l'escriptura amb total llibertat, però per mi escriure és una festa. I amb això tampoc no vull dir que qui escrigui amb dramatisme és molt més professional que jo. El fet de poder escriure bé no impedeix que les dues postures arribin a aquella intensitat i a aquella qualitat. Sobretot si, tal com deia l'Eva, tens una editora com na Maria Bohigas, o la Irene en el cas d'Anagrama, que també m'han dit que na Isabel [Obiols] és fantàstica, o en el meu cas que estic a Angle i és una meravella. Tots els canvis que em proposen jo sempre dic que sí. I no pens "oh déu meu, m'estàs amputant una criatura", no. Dic que sí a tot perquè és una manera de fer més dels altres el text. En Francesc Garriga deia que la persona que escriu fa meitat de la feina, i l'altra meitat la fa la persona que llegeix. I d'Albert Serra, quan vaig fer aquest *writing of* de *Història de la meua mort*, vaig estar un mes a Romania i un mes a França amb ell, i em va fascinar el seu mètode de treball. Ell el que fa és, a cada etapa de creació, desprendre's d'allò que té i anar a buscar tot el contrari del que havia ima-

ginat. Aquesta renúncia aporta molt cada cop que creem una obra d'art, i jo quan escric faig exactament el mateix amb ànims de festa i d'eufòria. La teva psicòloga, Eva, es mereix un premi només pel pollastre que ha muntat. Quatre pàgines i ostres, ja tenim trilogia!

I contestant la teva pregunta, Mita, de com he arribat a la narrativa, és una història molt curiosa. Me'n record perfectament de quan vaig començar a escriure. Tenia nou anys i l'anècdota és molt bona. La meua mare em va regalar un llibre. Jo ja llegia molt en aquella època i quan vaig obrir aquell llibre estava en blanc. I jo li vaig dir, "Està buit". I ma mare em va dir "No, està ple, però l'has d'escriure tu". I a partir d'aquí vaig anar fent i allò que feia llavors ja era una fusió. Hi havia versos, els versos que pugui fer una criatura de nou anys, hi havia històries, hi havia el que m'havia passat aquell dia, hi havia somnis, era un dietari personal... Per tant, era una mescladissa. I quan vaig començar la universitat jo ja havia començat cinc novel·les. A mi em passava el mateix que a n'Eva, que m'encantava despertar-me amb aquells personatges, viure dins l'obra, que és com s'ha d'escriure. Però a la meitat no sabia què escrivia i en començava una altra. I en vaig fer cinc així. I és clar, arribava a la pàgina 200 i no sabia com acabar o em perdia pel camí... Després vaig provar contes, que eren un desastre però jo m'ho passava genial. Quan vaig començar la universitat vaig tenir una gran professora, la Margalida Pons, que havia estat poeta de la generació dels setanta i havia publicat dos llibres meravellosos. Jo no sabia que la poesia podia ser allò que feia ella, i a partir d'aquí vaig anar provant.

Per tant, la meua relació amb l'escriptura és poètica però sempre ha estat de mesclar i de fusionar. És un procés natural, i m'agrada molt que l'Eva parli d'aquest enamorament perquè quan s'escriu qualsevol llibre s'ha de viure. I fins i tot mentre et dutxes penses en aquell personatge, i aprofundeixes en les capes de significat. I ja per acabar, la meua fascinació per la narrativa i la poesia neixen a partir de l'estructura. A partir de com fer estructures complexes, a partir de com fer un bon inici, un bon nus i un desenllaç extraordinari. Jo sempre pos d'exemple *El club de la lluita* [de Chuck Palahniuk], per assenyalar les obres que quan arribes al final et fan replantejar tot el principi. A mi m'agrada molt això, i també voldria que a *Ciutat de Mal* hi hagi un final d'impacte, que la gent al·lucini. També voldria això.

IS: M'agradaria començar seguint el fil del qual parlàveu de l'escriptura i el gaudi i el fet de passar-s'ho bé. A mi em sembla absolutament vital: per què ho faries, si no t'ho passessis bé? No vol dir que hi hagi moments de tot, moments en els quals t'encallis, moments en què dubtis, moments en què t'enfadis... Però la sensació general és aquest jugar, aquest passar-t'ho bé. Jo, que vaig aprendre a produir des del context de les belles arts, en què el concepte del joc és molt present i, a més, és una cosa molt seriosa, m'agrada molt aquesta seriositat del joc. M'agrada jugar i, per tant, passar-m'ho bé, però també

m'agrada fer preguntes, explorar, descobrir... Aprendre és una gran manera de créixer i de treballar.

Així doncs, el concepte del joc a l'hora d'escriure m'agrada molt. Sempre dic que he arribat a riure sola mentre escrivia, i no hi ha res tan divertit. Simplement el sol fet d'haver-me donat permís d'escriure segons quines coses, d'anar a segons quins llocs, de ficar-me en segons quins ulls o segons quines mirades feia que l'experiència fos literalment divertida. I llavors el que comentàveu del gran salt, de passar de poesia a narrativa, estic d'acord en el fet que és orgànic. De fet, mentre estava escrivint els primers poemes no estava pensant en un llibre de poemes, sinó que el que feia era agafar-los i clavar-los amb claus a la paret del taller de belles arts. Llavors venien els professors i em deien que estava molt bé però que ells no m'ho podien valorar perquè estaven fora del seu terreny.

MC: És a dir que ho feies com un exercici de belles arts?

IS: Sí, jo els mostrava l'obra diversa que estava produint i entre aquesta obra hi havia aquests poemes clavats a les parets. Em sorprenia molt que no m'ho poguessin valorar perquè jo els deia que era el mateix. És el mateix que totes les altres coses que estava fent, només que aga-

fava una forma diferent. Simplement el que estava pensant en aquell moment agafa forma de text. I, llavors, progressivament, quan m'he posat a escriure narrativa, penso que anava pel mateix camí. Hi havia certes coses que volia investigar, certes coses que volia provar, certes coses amb les quals volia jugar... I el format de la novel·la m'anava bé. Però és igual de quina manera ho denominem, diguem-li llibre... En aquest format em cabien totes aquestes coses. I llavors per això m'hi fico i per això començo, sense tampoc una idea molt clara que acabaria sent una novel·la. Tot comença sent una investigació, un voler fer preguntes i un voler plantejar coses.

MC: Aquesta investigació comença amb el català i no us feu cap mena de plantejament de llengua, oi? Però en qualsevol cas esteu parlant d'un nivell que és investigació, que és recerca, que és experimentació...

EB: Jo, d'investigació i recerca no en faig gens. Expliqueu-me què voleu dir.

IS: En el meu cas, quan parlo d'investigació, per parlar concretament que em sembla que és el que vols, parlaré específicament de l'últim llibre, *Canto jo i la muntanya balla*. Quan el començo, no decideixo quin llibre vull

Emergència alimentària COVID-19

#Cap llar sense aliments

Col·labora amb el Banc dels Aliments per fer arribar de manera urgent el més necessari als que més ho necessiten. Aquest virus ha provocat que, ara més que mai, milers de famílies no puguin accedir als aliments més bàsics. Perquè la col·laboració de tothom és important, hi hem fet una primera aportació de 100.000 euros.

Suma-t'hi i fes una donació mitjançant:

WEB
capllarsensealiments.org

SMS
amb la paraula **ALIMENTS** al 38014

A favor de

Cost: 6 euros (donació íntegra per al Banc dels Aliments). Servei d'SMS per recaptar fons en campanya de tipus solidari operat per Altiria TIC, www.altiria.com, i l'Associació Espanyola de Fundraising, www.aefundraising.org, núm. at. client 902 00 28 98, Apt. Correus 36059 - 28080 Madrid. Hi col·laboren Movistar, Vodafone, Orange, Yoigo, Euskaltel i Telecable.

«A mi el terme autoficció no em diu res, perquè soc i no soc, és a dir, quina vida és real? Quan escric, aquella vida és més real que la que visc. Jo no soc allà, soc dins la novel·la, i la visc molt intensament, més potser que la meva vida física.» Eva Baltasar

escriure, no decideixo com començaré, per on anirà, com s'acabarà i quins personatges hi haurà. En lloc d'això em pregunto: a què tinc ganes de dedicar aquest any? A què tinc ganes de dedicar les hores i tota l'energia dels mesos o anys vinents? I m'adono que hi ha certes coses que m'interessen i que vull investigar. Començo amb coses com, per exemple, els processos judicials de bruixes a Catalunya, que n'hi ha moltíssims. I també començo a pensar que les dones d'aigua són una figura que no conec prou i que vull saber-ne més coses. També penso que vull saber més coses sobre les pluges d'animals que s'han produït al llarg de la història. Han plogut granes, han plogut peixos, ha plogut sang.

I, a partir d'aquestes coses, començo a llegir i començo a investigar. Llavors decideixo un tros de món on vull que passi tot plegat, que acaba sent entremig de Camprodon i de Prats de Molló. Com més lleigeixo i com més vaig descobrint, més ganes tinc de saber més coses. I així és com vaig construïnt el que llavors serà la novel·la. Evidentment decidint tot un seguit de personatges, decidint tot un seguit d'històries que vull explicar i de maneres de fer-ho, la forma com les vull explicar. Després, quan veig clar com les vull explicar, encara he d'investigar més coses. Quan decideixo que vull que els cabirols o els núvols expliquin la seva perspectiva, he de buscar coses sobre cabirols i núvols perquè tampoc no en sé. I així és com construeixo aquesta cosa d'explorar, investigar i descobrir. Però penso que això només és una manera, qualsevol procés creatiu funciona a la seva manera i amb tota la llibertat del món. Malgrat tot, sí que penso que hi ha un joc.

EB: Sí, un joc sí. Jo m'assec i em poso a escriure. Parteixo de la meva vida, bàsicament, de la vida viscuda. Jo he viscut vides en llocs molt diferents, he tractat amb gent molt diferent... Però no faig això de buscar quins temes m'interessen.

IS: Jo me'n vaig cap a fora i tu te'n vas cap a dintre. Però,

de fet, en totes les veus que parlen en una novel·la hi ha un trosset de mi. Hi ha gent que em pregunta: i tu quin personatge ets? La veritat és que jo soc tots, perquè no n'hauria pogut escriure cap si no hi hagués una mica de mi en cada un, perquè si no, no els entendria.

JPA: Jo el tema de la investigació, ho vaig treure de J.V. Foix, que deia que ell no era poeta sinó investigador en poesia. És un concepte que m'agrada molt. Per tant, m'agrada la teva manera de plantejar-ho, ara m'interessa això, ara m'interessa allò. En aquest sentit, jo soc molt més obsessiu i molt més compulsiu. Quan em planteig la mateixa pregunta de a què vull dedicar els següents mesos o anys, quina és la història que vull explicar, començ mirant els meus quaderns, perquè sempre vaig amb quaderns on apunt idees. Els agaf i en faig una lectura del principi al final. Hi ha idees, hi ha personatges, hi ha temes... I faig una espècie de resum. A partir d'aquí soc molt metòdic. Em planteig que, si hagués de fer una història, com la presentaria, com presentaria els personatges, quina és la personalitat dels personatges, què volen, com són, què necessiten, què desitgen. Tot això és necessari, perquè un conflicte narratiu és una suma de la voluntat del personatge a l'impediment que es troba. Per tant, cada vegada que un personatge es troba amb coses difícils és quan neixen els reptes, els desafiaments. Vaig fent escenes, vaig fent distribucions de girs narratius, vaig creant sorpreses, allò que pugui ser una cosa inesperada, i vaig cercant sobre aquells temes.

A mi em va passar que ho volia fer tan bé, que entre la primera novel·la, *Faula*, que va sortir el 2012 i *Ciutat de Mal*, que ha sortit el 2019, han passat set anys. I això no és que no hagi fet feina, he traduït Walt Whitman, he publicat molts llibres de poesia... Però és ver que la novel·la no l'arribava a fer mai perquè com més investigues, més t'encalles. El desllorigador per poder escriure *Ciutat de Mal* va ser el fet que la dona i jo esperàvem una criatura. El dia que vam saber que estàvem embassats vaig dir: ara tenc nou mesos. Per la qual cosa vaig decidir que a partir d'aquell moment com a mínim havia de trobar una hora al dia per escriure. I coincidesc amb la Irene amb això del riure. Jo no he rigut mai tant en la meva vida com escrivint aquest llibre. Tant, que a vegades pensava que aquest llibre no me'l publicaria ningú. No només me'l van publicar, sinó que va guanyar un premi. Em van dir que era una animalada, però que els encantava.

IS: Sobre el que parlàvem abans de no separar les coses, a mi m'interessa bastant no separar la investigació de l'escriptura. No vull fer tota la investigació primer i quan ho sàpiga tot posar-me a escriure, perquè mai no ho saps tot, i llavors et pot acabar passant que diguis ara en sé tant que no sé què vull dir. Penso que la millor opció és barrejar-ho. Escriure i que quan estiguis a la meitat t'aparegui una idea que no sabies ni que apareixeria ni que t'interessaria, i llavors decideixes anar-la a perseguir...

MC: En relació amb el que comentaves tu, Eva, que deies que no investigues, sí que ho fas, perquè tu explores el jo, i aquesta és una exploració fonamental que, a més a més, té molt a veure amb la poesia. Per tant, el conflicte que tu plantejges és des de dintre però és igualment un conflicte. En aquest cas, penso que la poesia t'ha de servir com a motor. Perquè parteix del llenguatge, de la construcció del llenguatge i de cap a on et porta.

EB: Sí, treballa sobre mi mateixa sempre. No concebo anar a algun lloc a preguntar, no se m'acut. Em passa el mateix amb el fet d'estructurar, començo a escriure fins que he de parar. No tinc cap mena d'estructura, flueix sola i un dia se m'acaba. Bé, és diferent, és una altra manera.

JPA: M'agrada molt que sigui així per una cosa, i és que cadascú té el seu mètode, i no n'hi ha cap que sigui millor que l'altre. Crec que el més important d'un mètode és la potenciació de la teva manera d'escriure. Què significa això? Que si a tu et va bé aquest mètode, el potencïis. A mi, per exemple, si m'ho hagués plantejat així, no podria. La manera que he sabut treure'm suc a mi mateix per escriure més i millor és a partir de tenir les coses més clares. Tu ets una escriptora de brúixola, que vas avançant a mesura que vas mirant on et trobes. Jo soc un escriptor de mapa, jo m'he de fer el mapa abans de continuar, encara que després digui que en lloc d'anar aquí com havia previst, gir cap a la dreta.

MC: O per exemple un cas com la Víctor Català amb *Solitud*, que era una novel·la que ella anava donant cada setmana a l'editor i aquest li anava al darrere a través de les cartes. Però la cosa funcionava així, i ella escrivia i li anava sortint la història. I no vol dir que no estigués explorant, estava explorant un jo. En aquest sentit, Eva, potser et deu sorprendre la crítica no? Quan llegeixen les teves obres i potser hi troben una estructura. Aquí entren els lectors i les lectores, aquesta és la màgia de la literatura. I és allò que deies Jaume, meitat i meitat. Potser no meitat i meitat, perquè si no hi ha la vostra part, la resta no existeix, però sí que hi ha d'haver lectors i interpretacions.

EB: És la màgia de la literatura, que doni tantes lectures i tantes interpretacions. Un llibre que és el mateix per totes i per tots a la vegada és diferent per tothom.

JPA: Sí, això també passa amb *Canto jo i la muntanya balla* o amb *Ciutat de Mal*, que poses referents i no els expliques. M'he apuntat abans, Irene, que has esmentat William Carlos Williams com un dels teus poetes preferits. Hi ha un moment a *Canto jo i la muntanya balla* que un personatge fa un monòleg mostrant uns poemes que són meravellosos, i ell és feliç i se sent més gran que Verdager. Quan ho vaig llegir, vaig pensar que era un homenatge a William Carlos Williams.

IS: Sí, sí, totalment.

JPA: Però no ho dius en cap moment. I qui no ho interpreti, no deixarà de gaudir per no saber que es refereix a William Carlos Williams.

MC: I pot ser que l'escriptora no ho hagi posat, però que connecti amb qualsevol cosa que pensa qui ha llegit i, per tant, també hi és. A mi m'ha agradat molt que esmentéssiu Rodoreda perquè, d'entrada, si Rodoreda és tan bona, és perquè és poeta. Els poemes de Rodoreda es coneixen molt poc, entre altres coses perquè ella no va considerar-los part de la seva obra i s'han hagut de recollir posteriorment, però llegiu els poemes de la Rodoreda. Bé, una altra de les preguntes que us volia fer però que, de fet, ja l'heu contestada és què us diu el terme autoficció?

EB: A mi el terme autoficció no em diu res perquè soc i no soc, és a dir, quina vida és real? Quan escric, aquella vida és més real que la que visc. Quan estic en un procés d'escriptura m'oblido de les meves filles. Llavors això vol dir que no era allà, jo estava dins la novel·la, i la visc molt intensament, més potser que la meva vida física. És bonic, hi ha un personatge i tu pots viure a través d'aquest personatge durant un temps. Durant un temps i sempre que hi tornes, però quan escrius i l'estàs creant de forma més intensa. I, per tant, l'autoficció... No sé quina és la meva vida.

JPA: No m'agrada tot aquest *boom* que hi ha hagut amb l'autoficció els darrers anys o la manera com se n'ha fet una promoció. Jo em veig com una persona que escriu sempre a la contra. Què vol dir a la contra? Contra allò que s'ha fet més conegut o és més famós, i és que a vegades em fa ràbia. Ho respecto totalment i tothom ha d'escriure a la seva manera, però hi ha aquest punt de dir, ostres una altra obra d'autoficció... Per tant, amb *Ciutat de Mal*, vaig voler fer una paròdia de l'autoficció, així de clar. És curiós que la gent identifica el personatge de l'escriptor com si fos jo, i el que responc sempre és que ningú no ha entès que el personatge que jo soc és la geperudeta. El personatge de l'escriptor el vaig voler fer al més desgraciat, imbècil i mediocre que vaig poder. I aquí ho diré per primera vegada des de l'octubre que estic promocionant el llibre, i és que ningú no m'ha dit que és un fill de la gran puta. El vaig fer mala persona. Primer de tot, és un personatge que ens està mentint totalment i jo estic introduint mentides tota l'estona per veure qui les detecta. Això és el típic narrador del segle vint que és poc fiable. És una persona que dona el seu punt de vista però que, en veritat, si fas una contextualització, veus que està mentint. Com Vladimir Nabokov amb *Lolita*, que el protagonista narra com si ell fos un màrtir i en veritat és un violador de criatures. Doncs jo vaig introduint mentides tota l'estona en el meu discurs. L'embarassada també fa el que pot perquè es troba en

«Quan acabo una novel·la, estic contenta perquè penso que és, existeix, està acabada. Però tinc també una pena molt gran d’haver de sortir d’aquell món. Els teus personatges els estimaràs, els recordaràs, però els deixes enrere.» Irene Solà

una ciutat del futur i s’ha d’escapar dels controls natalicis. L’únic personatge noble, que té la força de voluntat per canviar els esdeveniments, és la geperudeta. I aquesta és la meua filosofia de vida. Per tant, tothom s’ha confós. És que de fet, hi ha una sorpresa al final de l’escriptor que fins i tot es desafia el seu gènere. Amb la qual cosa no és ni un escriptor, és una escriptora. Per tant, haurà estat enganyant tota l’estona amb el gènere. Però en resum, crec que l’autoficció s’ha de potenciar de totes maneres i una d’elles és la paròdia.

IS: Per una banda, l’autoficció la trobo una mica lluny del que faig o del que estic investigant ara mateix, però alhora sempre penso que bona part dels autors i dels escriptors als quals els posen l’etiqueta d’autoficció tampoc no s’hi acaben identificant tant. A vegades passa, si poses etiquetes. Tot i això, sí que hi ha gent que escriu autoficció o que se li ha posat l’etiqueta d’autoficció que escriu coses que són interessants i que a mi m’han agradat. D’altra banda, voldria fer un comentari en relació amb el que deies, Eva, de viure dintre del que estàs escrivint, cosa que a mi em sembla vital. Em sembla una de les parts que té més a veure amb això del gaudi que comentàvem, el fet de viure dintre d’aquest món que tu mateix has construït.

I us volia preguntar com porteu el moment del desenclau, el moment de tancar la novel·la, el moment de sortir d’aquest món. Jo quan acabo una novel·la, per una banda estic contenta perquè me la miro i penso que és, existeix, està acabada, és rodona, funciona, etc. Però per l’altra, tinc una pena molt gran d’haver sortit d’aquell món. I per tancar, volia dir que vaig llegir un llibre que ja no recordo quin era, però hi havia un personatge que era una dona que estava deixant enrere la família, els pares, els germans i se n’anava per casar-se. I pujava al vaixell sent conscient que no tornaria a veure mai més els pares i els germans. Aquest és el sentiment que em provoca acabar una novel·la: els estimaràs, els recordaràs però els deixes enrere. I volia saber si en el vostre cas és només felicitat...

Perquè hi ha escriptors diferents i senten coses molt diferents quan acaben una novel·la.

EB: Jo pateixo la síndrome d’abstinència. Em llevo i no sé què fer, semblo un lleó engabiàt. Em dic que no puc tocar més el llibre perquè ara ja està acabat. Però és com una mena de dol que vius i que s’alleuja quan veus el llibre editat, amb tapes i tot. És un fill que t’ha arribat. Però per mi escriure és una necessitat, com una droga. Llavors, si aquesta novel·la ja no la puc tocar més, doncs me n’invento una altra. I és aquest impàs, en què jo ara estic, quan et preguntes què faig, per on vaig, qui vull ser, qui vull viure ara mateix. I llavors comences a mirar pel·lícules, sèries i comences a escoltar música que no havies escoltat mai. Mira, potser això és la investigació que faig jo. Fins que en un moment tinc la il·luminació. Però sí que és un neguit. Quan tinc més pau és quan escriu. Paradoxalment és quan estàs més agitada mentalment, però sento aquella pau de ser on has de ser i estar fent el que has vingut a fer en aquesta vida. Jo he vingut per escriure, doncs ho estic fent. És molt bonic tot plegat.

JPA: Valéry diu que els poemes no s’acaben, s’abandonen, que hi ha un moment que te n’has de desprendre. Doncs em passa el mateix amb qualsevol cosa que faig, en el sentit de dir hi ha un moment que ho has de deixar. I a mi em va bé fer-ho a través del control de l’estructura. Quan veig que un desenllaç funciona, quan he fet un repàs general i veig que ja no puc afegir-hi res més, doncs les idees que sobren i que estan per aquí volant ja aniran cap al següent. Per tant, diria que no tenc un sentiment agredolç mai. Per mi és un sentiment d’eufòria total.

I això em passa amb les traduccions, també. He traduït coses més curtes i coses més llargues. Per exemple, per traduir *Fulles d’herba* m’hi he estat quatre anys. Dels quatre anys, sempre el primer any és investigació, en el sentit de llegir totes les obres d’aquell escriptor, si hi ha biografies i tots els articles crítics que hi hagi. I els següents tres anys és fer feina cada dia. I amb les traduccions em passa igual que amb els llibres de poemes i les novel·les, que quan acabo ja està i a celebrar-ho.

IS: Jo em sento contenta però també molt trista de ja no viure mai més allà dintre. A mi també em passa com a tu, Eva, acabo i penso que vull començar-ne una altra ja mateix perquè vull tornar a passar per tot el que he passat escrivint aquesta. Però sí, tinc una barreja de sentiments, de felicitat i de pena. Em quedo una mica òrfena.

MC: Em sembla que ja podem donar la paraula a la gent, però abans us volia fer una última pregunta. Què esteu preparant en aquests moments?

EB: En el meu cas ara sortirà el *Boulder* i el *Mamut* ja el tinc molt avançat, perquè de fet havia de sortir abans que *Boulder*, però ara el tinc dormint. Ja veuré quan el

desperto. I ara també estic pendent d'inspirar-me per fer una altra cosa que no sé què serà. Tinc ganes d'estudiar però no tinc ganes de matricular-me enlloc. Tinc ganes de fer herboristeria... També m'agrada poder gaudir d'estar a casa. Bàsicament sempre treballo a casa i no em moc gaire, però vull dir el fet de portar una rutina aliena al fet d'escriure. Per una temporada m'agrada molt. I estar amb la meva filla petita, i amb la meva dona. I fer vida de poble, que també és una manera de documentar-se.

JPA: Jo tenc traduccions emparaulades per als següents deu anys. A l'editorial han quedat tan contents amb Wordsworth que en traduiré més. I a mi no m'agradava especialment Wordsworth, jo era més de Byron, però he descobert que és el gran poeta romàntic, ja que tots els altres es van morir molt joves de morts tràgiques i Wordsworth va ser l'únic que va viure vuitanta anys. Per tant, tot el Romanticisme és en ell. I he quedat tan fascinat pel personatge que precisament el següent llibre que traduiré és *Les balades líriques*, que va escriure amb Coleridge. És a dir que hauré anat des del principi al final. I també m'han demanat la poesia completa de William Blake. Durant els deu anys següents aniran sortint d'aquestes bombes, i jo continuaré fent traduccions perquè forma part de la meva manera, que no només és literàriament, narrativament, poèticament i com a professor, sinó també com a traductor. En Joan Safont un dia em va dir que les meves traduccions són estructures d'estat, i, per tant, jo ara estic immers en aquestes estructures d'estat.

I també estic fent la investigació per la següent novel·la, que es dirà *Matances* i que culminarà la trilogia que han començat *Faula* i *Ciutat de Mal*. *Matances* serà una gran festa.

IS: Jo també estic treballant en un projecte de novel·la des de fa un temps. Quan vaig acabar *Canto jo i la muntanya balla* vaig marxar als Estats Units, a una residència d'escriptura. Això era l'octubre del 2018. Vaig pensar que si me n'anava als Estats Units amb la novel·la encara oberta, em passaria les tres setmanes repassant-la, polint-la. I ja ho havia fet molt. Llavors vaig dir doncs la tanco, i com que sé que em quedaré òrfena, me'n vaig als Estats Units i començo a investigar una cosa nova. Llavors vaig començar un procés d'investigació nou i ara així estic, investigant, escrivint, investigant, escrivint... I treballant tant com puc. Perquè això que deïeu abans de treballar cada dia em sembla molt important. S'ha de connectar i estar dins del projecte cada dia si es pot, perquè no sempre es pot. Però lluitar molt per poder ser-hi aviat.

MC: Doncs ha estat un plaer. Eva, Irene, Jaume, moltíssimes gràcies.

**Cultura
per llegir,
escoltar i
veure**

www.cccb.org
#ArxiuCCCB

**Més de 3000
vídeos i articles**

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona